

“IFRS” HOMLI
KONFERENCIYA

CONFERENCE “GLOBAL AND NATIONAL ECONOMIC

TRENDS”

2nd FORUM OF
DEVELOPMENT
STRATEGY:
GLOBAL AND
NATIONAL
ECONOMIC
TRENDS

TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF ECONOMICS

1 йўналиш: ГЛОБАЛ
ИҚТИСОДИЁТНИ
РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ
ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ ВА
ИСТИҚБОЛЛИ ЙўНАЛИШЛАРИ
“Глобал ва миллий
иқтисодий трендлари”

CONFERENCE

19-20
OCTOBER

ФОРУМ

PARALLEL CONFERENCES

“NEW2AN, ICFNDS
AND ICDSIS”

IFRS”

2nd FORUM OF
DEVELOPMENT
STRATEGY:
GLOBAL AND
NATIONAL
ECONOMIC
TRENDS

“NEW2AN, ICFNDS AND ICDSIS”

CONFERENCE
“IFRS”

GLOBAL
ECONOMIC
TRENDS

2nd FORUM OF
DEVELOPMENT
STRATEGY:

“IFRS”

CONFERENCE

2nd FORUM OF
DEVELOPMENT

RAQAMLI IQTISODIYOT VA AXBOROT TEKNOLOGIYALARI

2023

ELEKTRON ILMIY JURNALI / MAXSUS SON

- Innovation in
education

ФОРУМ

19-20 OCTOBER

PARALLEL CONFERENCES

“NEW2AN, ICFNDS

AND ICDSIS”

РАҚАМЛИ ИҚТИСО
АХБОРОТ ТЕХНОЛ
ВА ТАЪЛИМНИНГ
ИСТИҚБОЛЛИ ЙўН
“NEW2AN, ICFNDS,
номли параллель
конференциялар

- Macroeconomic Stability
- Social Welfare
- Human Capital
- Decent Employment
- World Economy
- Gender Equality
- Industry 4.0
- Sustainable Agriculture

РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ВА АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ
DIGITAL ECONOMY AND INFORMATION TECHNOLOGY
ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА И ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

Электрон илмий журнал | Electronic scientific journal

МУАССИС | FOUNDER

Тошкент давлат иқтисодиёт университети
Tashkent State University of Economics

ТАҲРИР КЕНГАШИ РАИСИ | CHAIRMAN OF THE EDITORIAL BOARD

Шарипов Конгратбой Аvezимбетович — т.ф.д., профессор
Sharipov Kongratboy Avezimbetovich — doctor of technical sciences, professor

БОШ МУҲАРРИР | EDITOR-IN-CHIEF

Абдуллаев Мунис Курбонович – и.ф.ф.д. (PhD), доцент
Abdullayev Munis Kurbonovich – PhD, docent

БОШ МУҲАРРИР ЎРИНБОСАРИ | DEPUTY CHIEF EDITOR

Вафоев Бобуржон Расулович – и.ф.н., доцент
Vafoev Boburjon Rasulovich – PhD, docent

МАСЪУЛ КОТИБ | EXECUTIVE SECRETARY

Л.А. Аблазов | L.A. Ablazov

ВЕБ-АДМИНИСТРАТОР | WEBMASTERS:

Н.Я. Нурсаидов, А.Ш. Махмудов | N.Ya. Nursaidov, A.Sh. Makhmudov

ТАҲРИРИЯТ АЪЗОЛАРИ | EDITORIAL BOARD

С.С. Гулямов – и.ф.д., академик.
Б.А. Бегалов – и.ф.д., профессор.
М.П. Эшов – и.ф.д., профессор.
О.Қ. Абдурахмонов – и.ф.д., доцент.
К.Б. Ахмеджанов – и.ф.д., профессор.
И.М. Алимардонов – и.ф.д., доцент.
Р. Салиходжаев – и.ф.б.ф.д. (PhD).
Проф. Холназар Амонов (Чехия).
Проф. Карина Татек Банетти (Чехия).
Проф. О. Абдураззаков (Германия).
Проф. Эко Шри Маргианти (Индонезия).
Проф. Д.М. Назаров (Россия).
Проф. Н.М. Сурнина (Россия).
Проф. Марк Розенбаум (АҚШ).
PhD. Абдул-Рашид (Афғонистон).
PhD. Аҳмед Моҳамед Азиз Исмоил (Миср).

PhD. Беҳзод Саидов (АҚШ).
PhD. Умид Ахмедов (Дания Қироллиги).
А.А. Исмаилов – и.ф.д., профессор.
И.Е. Жуковская – и.ф.д., профессор.
Т.С. Қўчқоров – и.ф.д., профессор.
Р.А. Дадабаева – и.ф.н., доцент.
Ш.И. Хашимходжаев – и.ф.н., доцент.
А.А. Абидов – т.ф.н., доцент.
И.М. Абдуллаева – и.ф.н., доцент.
Н.Б. Абдусаломова – и.ф.д., доцент.
Ш.С. Эгамбердиев – и.ф.б.ф.д. (PhD).
Р.Х. Алимов – и.ф.д., профессор.
А.У. Қобилов – и.ф.н., доцент.
Р.Х. Насимов – т.ф.б.ф.д. (PhD).
С.С. Қулматова – и.ф.б.ф.д. (PhD).

МУНДАРИЖА:

Шарипов К.А., Ишназаров А.И.	ИҚТИСОДИЙ ЎСИШГА ИНВЕСТИЦИЯ ОҚИМЛАРИ ТАЪСИРИНИ ЭКОНОМЕТРИК ТАДҚИҚ ҚИЛИШ	6
Eshov M.P., Nasirkhodjaeva D.S.	IMPACT OF THE DEVELOPMENT DIGITAL ECONOMY ON THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY	14
Abdurahmanova G.Q., Mirzaliyev S.M.	OLIV TA'LIM TRANSFORMATSIYASINING TASHKILY-IQTISODIY MEKANIZMLARI	25
Гулямов С.С., Шермухамедов А.Т.	ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ	28
Abdullayev M.K., Qulmatova S.S.	LOYIHALASH JARAYONLARIDA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHDA DIZAYN MUAMMOLARI	34
Абидов А.А.	ДИАГНОСТИРОВАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ В УСЛОВИЯХ ВОЗМУЩАЮЩЕГО ВОЗДЕЙСТВИЯ СРЕДЫ	40
Юлдашев А.А.	ЛОГИСТИКА СОҲАСИДА БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ ҚЎЛЛАШ САМАРАДОРЛИГИ	47
Yakubova Sh.Sh.	DIGITAL DEVELOPMENT AND THE NATURE OF DIGITAL ASSETS	56
Ergashodjayeva Sh.Dj.	RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XARIDORLAR MA'LUMOTLARI MAXFIYLIGINI TA'MINLASH: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	64
Xashimxodjayev Sh.I., Zhukovskaya I.E.	DIGITAL TECHNOLOGIES ARE A STRONG BASIS FOR THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY	72
Амридинова Д.Т., Курбанова С.А.	ЦИФРОВАЯ ЭКАНОМИКА И ОНЛАЙН ОБРАЗОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	79
Fayziyeva Kh., Tursunov Kh., Khidirova M., Kulmanov T., Zikriyoev A.	GROWING UP IN A CONNECTED WORLD: INTERNET USAGE DYNAMIC IS DIGITAL AGE OR HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT?	88
Fayziyeva M.X.	TIJORAT BANKLARI TAKLIF ETGAN RAQAMLI TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI BAHOLASH	104
Qobilov A.O', Abdulaxatov M.M., Rajabov Sh.B., Zokirov S.Z.	ASSOTSIATIV QOIDALAR VA BOZOR SAVATLARINING TAHLILI ..	115
Ризакулов Ш.Ш.	БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГИИ В ЭКОНОМИКЕ: НА ПРИМЕРЕ ЭЛЕКТРОННОГО ПРАВИТЕЛЬСТВО	121
Назарова Р.Р., Нигматуллаева Г.Н.	СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ЭЛЕКТРОЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ УЗБЕКИСТАНА	126
Meyliev O.R., Gofurova K.X.	THE ROLE OF ELECTRONIC COMMERCE IN THE DIGITAL ECONOMY	132

Ma'murov B.X.	RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA HUDUDLAR IQTISODIYOTI TARKIBIY TUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISHNING MOHIYATI VA UNING OMILLARI	142
Гаипов Ж.Б.	ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВИЗАЦИИ ПЛАТЕЖНЫХ СИСТЕМ НА ПРИБЫЛЬНОСТЬ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ	150
Maxmudov S.B.	MILLIY IQTISODIYOTDA EKSPORT AMALIYOTIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI EKONOMETRIK TAHLILINI BAHOLASH ...	160
Nursaidov N.Y., Vafoev B.R.	PROBLEM OF LIMITED ACCESS TO THE INTERNET IN MOBILE LEARNING	172
Хидирова Б.И.	РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИ ШАКЛЛАНТИРИШГА НАЗАРИЙ ЁНДАШУВЛАР	179
Xalilova N.K.	O'ZBEKISTON SHAROITIDA XARIDORLARNI BOSHQARISH JARAYONLARINI RAQAMLASHTIRISH ISTIQBOLLARI	187
Рахматова Ш.О.	РАҚАМЛИ ТРАНСФОРМАЦИЯ ШАРОИТИДА БИЗНЕСНИНГ ҚЎШИЛГАН ҚИЙМАТИНИ БАҲОЛАШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	196
Axmedova S.I.	RAQAMLI IQTISODIYOTDA SANOAT KORXONALARINING ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	203
Мирзарахимова А.Б.	СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ТИЗИМИНИ РАҚАМЛАШТИРИШДА ЭЛЕКТРОН ТИББИЙ ЁЗУВЛАРНИНГ РОЛИ	209
Abdurakhmonov A.A.	O'ZBEKISTONDA RAQAMLASHTIRISH TENDENSIYALARI VA UNDAGI MAVJUD MUAMMOLAR	215
Abduraxmanova Z.T.	O'ZBEKISTONDA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISHNI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYALARNING O'RNI	223
Mustafakulov O'U.	STATISTIKA TIZIMIDAGI RAQAMLI PLATFORMALARNI BAHOLASH VA ULARNI TANLASH	232
Tal'atova D.B.	RAQAMLI TENGSIZLIKNI BARQARORLASHTIRISHNING IQTISODIY O'SISHDAGI O'RNI	238
Nabiyeva F.O.	RAQAMLI BANKING: QIYINCHILIKLAR, RIVOJLANAYOTGAN TEXNOLOGIYA TENDENSIYALARI VA KELAJAKDAGI TADQIQOTLAR	244
Yax'yayev O.Y.	"JUST IN TIME" XALQARO MENEJMENT MODEL, O'RGANILISHI, AMALIYOTI, RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI	254
Yuldashov I.S., Ro'ziev N.I.	RAHBARNING BOSHQARUV KOMPETENTLIGINI SHAKLLANTIRISH MEKANIZMLARINI O'RGANISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	260
Tўраева Н.О.	КИЧИК БИЗНЕС СУБЪЕКТЛАРИДА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ ЖИХАТЛАРИ	265
Muzaffarova D.M.	TASHKILOTNING FUNKSIONAL OPERATSIYALARINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISH YO'LLARI	275

Rustamova M.M.	KOTLIN TILIDA YARATILGAN XIZMAT SIFATINI BAHOLOVCHI “SAFE MOBILE” ILOVASI	285
Zikirullaeva N.	THE ROLE OF GOVERNMENT POLICIES IN ATTRACTING DIRECT FOREIGN INVESTMENTS	294
Anvarova M.M.	RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONINING KICHIK VA O‘RTA BIZNES KORXONALARIGA ASOSIY TA‘SIRI	305
Parpieva R.A., Norboyeva N.E., Anvarova M.M.	IMPROVING MEDIA LITERACY USING DIGITAL TECHNOLOGIES IN PROFESSIONAL EDUCATION	311

РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ВА АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ
DIGITAL ECONOMY AND INFORMATION TECHNOLOGY
ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА И ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

ЭЛЕКТРОН ИЛМИЙ ЖУРНАЛ

Мазкур электрон илмий журнал Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 19 декабрдаги “Оммавий ахборот ва коммуникациялар соҳасида давлат хизматлари кўрсатишнинг айрим маъмурий регламентларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 1017-сонли қарорида белгиланган вазифалардан келиб чиқиб, Тошкент давлат иқтисодиёт университети томонидан 2021 йил март ойида таъсис этилган ҳамда халқаро интернет тармоғига жойлаштирилган.

This electronic scientific journal was established by the Tashkent State University of Economics in March 2021, based on the tasks defined in the decision of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan dated December 19, 2019 No. 1017 «On approval of some administrative regulations for the provision of public services in the field of public information and communications» posted on the internet.

Нашр қилинаётган “Рақамли иқтисодиёт ва ахборот технологиялари” электрон, илмий журнали Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссиясининг 2023 йил 31 январдаги 332/6-сон қарори билан Иқтисодиёт фанлари бўйича “Фан доктори” илмий даражасига талабгорларнинг диссертация ишлари, илмий натижалари юзасидан илмий мақолалар эълон қилиниши лозим бўлган Республика илмий журналлари рўйхатига киритилган.

The electronic scientific journal “Digital economy and information technologies” published by the decision of the Higher Attestation Commission under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan dated January 31, 2023 No. 332/6 announces scientific articles on the scientific results of dissertations of candidates for the degree of Doctor of Science in «Economic Sciences» included in the list of republican scientific journals that should be published.

Журналнинг интернет ахборот тармоғидаги манзили:

<https://dgeconomy.tsue.uz/jurnal>

The address of the journal on the internet:

<https://dgeconomy.tsue.uz/jurnal>

STATISTIKA TIZIMIDAGI RAQAMLI PLATFORMALARNI BAHOLASH VA ULARNI TANLASH

Mustafakulov O'ktam Ungboyevich

Kadrlar malakasini oshirish va statistik tadqiqotlar instituti tayanch doktoranti (PhD)

Annotatsiya. Ushbu maqolada statistik tizimdagi raqamli platformalarning joriy holati, platformalarni joriy qilish uchun tanlash metodologiyasi haqida umumiy ma'lumot beramiz, ularning ahamiyati va qo'llanilishi ko'rsatib beramiz. Shuningdek, hozirda ishlayotgan turli platformalarni baholash va ularni qabul qilish darajasi yoritilgan.

Kalit so'zlar. Statistik tizim, metodologiya, raqamli platforma, statistik dasturiy ta'minot, interaktiv boshqaruv, ma'lumotlarni tahlili, platformalarni baholash.

Kirish:

Mamlakatda sodir bo'layotgan ijtimoy-iqtisodiy hodisalarni statistik ko'rsatkichlarda to'liq va to'g'ri aks ettirilishi olib borilayotgan keng ko'lamli islohotlar natijasini chuqur tahlil qilish, shuningdek, berilayotgan imtiyozlar, kiritilayotgan investitsiyalar samaradorligini to'g'ri baholash hamda ular asosida xolis qarorlarni qabul qilish hamda samarali rejalarni va dasturlarini ishlab chiqish imkonini beradi. Mazkur holatni keng va shaffof yoritib berish hamda qulayliklar yaratishda statistika tizimida ham raqamli platformalarni joriy etish jarayonlarini ko'rib chiqib baholash va eng yaxhsini tanlab olish, xalqaro metodologiyaga moslashtirish dolzarb masala ekanligini ko'rsatadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 19-fevraldagi PF-5349-son "Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalari sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son "Raqamli o'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida Farmoni bilan boshlangan edi [1]. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 28-apreldagi PQ-4699-son "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida" qaroriga asosan yanada etibor berildi va takomillashtirdi [2]. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 15-iyundagi 373-son "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatning rivojlanish holatini reyting baholash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" qarori statistika amaliyotiga raqamli platformalarni keng joriy qilishni va yangi metodologiyani ishlab chiqish va ularni takomillashtirishda huquqiy asos bo'lib xizmat qiladi [3].

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili:

Mamlakatimizda va xorijda nashr etilgan qator darslik va o'quv qo'llanmalarning qisqacha tahlili berilgan, ulardagi ijobiy tomonlardan foydalanilgan va ba'zi bir munozarali jihatlar esa tanqidiy ravishda o'rganilib, shaxsiy yondashuvlar bayon etilgan. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 19-fevraldagi PF-5349-son "Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalari sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmonini ijro etish borasida¹, shuningdek, respublikamizda raqamli iqtisodiyotni davlat boshqaruv tizimiga tadbiq qilish uchun zamonaviy axborot texnologiyalarni jadal rivojlantirish

bo'yicha sharoitlar yaratish, shuningdek, axborot xavfsizligini ta'minlash maqsadida Vazirlar Mahkamasi 2018-yil 31-avgustda raqamli iqtisodiyotning maqsad va vazifalarini belgilab beradigan "O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni joriy qilish va yanada rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" qarorlari hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son "Raqamli o'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida Farmoni keltirib o'tilgan. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 28-apreldagi PQ-4699-son "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida" qarori va bu bo'yicha muallifning fikrlari keltirilgan.

Tadqiqot metodologiyasi:

Ushbu ilmiy maqolada xorijiy va mamlakatimiz iqtisodchi olimlarining raqamli platformalar va ularning statistika tizimida qo'llanilishiga bag'ihslangan ilmiy asarlari qiyoslab o'rganilgan. Statistika tizimida joriy qilinish mumkin bo'lgan platformalar baholash jarayonlar va metodologiyalarini o'rganishda global internet resurslaridan ham foydalanilgan. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining ma'lumotlari tahlilida statistik ma'lumotlarni guruhlash, solishtirma tahlil, tanlanma kuzatuv usullaridan foydalanildi. Tadqiqot metodologiyasi sifatida adabiyotlar qiyosiy tahlili, mantiqiy va tarkibiy tahlil qilish, guruhlashtirish va quyosiy taqqoslash usullaridan foydalanildi.

Tahlil va natijalar:

Statistik tizimda joriy etish uchun eng mos raqamli platformalarni tanlash uchun birinchi navbatda tizimning ma'lumotlarga bo'lgan aniq ehtiyojlari va talablarini aniqlash juda muhimdir. Ushbu jarayon to'planishi, tahlil qilinishi va tarqatilishi kerak bo'lgan ma'lumotlar turlarini tushunishni, shuningdek, asosiy manfaatdor tomonlarni va ularning axborot ehtiyojlarini aniqlashni o'z ichiga oladi. Ushbu omillarni har tomonlama baholash orqali qaror qabul qiluvchilar statistik tizim maqsadlariga eng mos keladigan raqamli platformalar bo'yicha ongli ravishda tanlashlari mumkin[4]. Ushbu aniqlashni osonlashtirish uchun quyidagi jadvalda aniq ma'lumotlar ehtiyojlari va talablarini hujjatlashtirish uchun namuna formati keltirilgan

1-jadval

Ma'lumotlarga bo'lgan ehtiyoj va talablar

Ma'lumotlarga bo'lgan ehtiyoj va talablar	Tavsif
Ma'lumotlar turlari	Demografik ma'lumotlar, iqtisodiy ko'rsatkichlar, ijtimoiy ma'lumotlar va boshqalar kabi kerakli ma'lumotlar turlarini belgilang.
Ma'lumotlar manbalari	Ma'lumotlar manbalarini, jumladan, so'rovlar, ma'muriy yozuvlar, aholini ro'yxatga olish yoki tashqi ma'lumot provayderlarini aniqlang.
Ma'lumotlar hajmi	Belgilangan vaqt oralig'ida to'planishi va qayta ishlanishi kerak bo'lgan ma'lumotlarning kutilayotgan hajmini hisoblang.

Ma'lumotlar chastotasi	Kundalik, oylik, choraklik yoki yillik kabi ma'lumotlar to'planishi kerak bo'lgan chastotani aniqlang.
Ma'lumotlarning granularligi	Milliy, mintaqaviy yoki sektorga xos bo'linishlar kabi ma'lumotlar uchun zarur bo'lgan tafsilot yoki g'ayrioddiylik darajasini aniqlang.
Ma'lumotlarning dolzarbligi	Ma'lumotlarning mavjudligi va tarqatilishi uchun kerakli vaqt oralig'ini belgilang.
Ma'lumotlar sifati	Ma'lumotlarning aniqligi, to'liqligi, izchilligi va ishonchliligi uchun sifit standartlari va talablarini aniqlang.
Manfaatdor tomonlar ma'lumotlariga bo'lgan ehtiyoj	Siyosatchilar, tadqiqotchilar, biznes yoki keng jamoatchilik kabi asosiy manfaatdor tomonlarning axborot ehtiyojlarini aniqlang.

Muayyan ma'lumotlarga bo'lgan ehtiyoj va talablarni tizimli ravishda hujjatlashtirish orqali statistika idoralari o'zlarining ma'lumotlar ekotizimini to'liq tushunishlari mumkin. Ushbu jarayon ushbu ehtiyoj va talablarni samarali hal eta oladigan, mustahkam va samarali statistik tizimni ta'minlay oladigan raqamli platformalarni tanlash uchun asos yaratadi[5]. Statistik tizimning ma'lumotlarga bo'lgan aniq ehtiyojlari va talablari aniqlangandan so'ng, keyingi qadam mavjud raqamli platformalarni ushbu ehtiyojlarni qondirish qobiliyatini aniqlash uchun baholashdir. Ushbu baholash turli raqamli platformalarning xususiyatlarini, funktsiyalarini va imkoniyatlarini baholashni va ularni aniqlangan ma'lumotlar talablari bilan taqqoslashni o'z ichiga oladi[6].

Maqsad — statistik tizim ehtiyojlari bilan yaqindan mos keladigan platformalarni aniqlash va ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish va tarqatishni qo'llab-quvvatlash uchun zarur vositalar va funktsiyalarni taklif qilish.

Quyidagi jadvalda mavjud raqamli platformalarni baholash uchun namuna formati keltirilgan:

2-jadval

Raqamli platformalarni baholash uchun namuna formati

Raqamli platforma	Xususiyatlar va imkoniyatlar	Ma'lumotlar yig'ish	Ma'lumotlarni tahlil qilish	Ma'lumotlarni vizualizatsiya qilish	Ma'lumotlarni tarqatish
Platforma A	Mobil ilova orqali real vaqtda ma'lumotlarni yig'ish	Ha	Ha	Ha	Ha
Platforma B	Tasdiqlash qoidalari bilan veb-ga asoslangan ma'lumotlarni kiritish shakllari	Ha	Ha	Yo'q	Ha
Platforma C	Tashqi ma'lumotlar manbalari va API bilan integratsiya	Ha	Ha	Ha	Ha

Yuqoridagi jadvalda har bir raqamli platforma sanab o'tilgan va ma'lumotlarni yig'ish, tahlil qilish, vizualizatsiya qilish va tarqatish bilan bog'liq holda ularning xususiyatlari va

imkoniyatlarini baholash uchun ustunlar berilgan[7]. Muayyan talablar va ustuvorliklar asosida qo'shimcha ustunlar qo'shilishi mumkin.

Har bir raqamli platforma uchun uning statistik tizimga muvofiqligini baholash uchun batafsil baholash o'tkazilishi kerak. Ushbu baholash quyidagi qo'shimcha izohlarni o'z ichiga oladi⁹¹:

1. Ma'lumot yig'ish imkoniyatlari: platforma so'rovlar, sensorga asoslangan texnologiya yoki mobil ilovalar kabi ma'lumotlarni yig'ishning turli usullarini qo'llab-quvvatlaydimi?

2. Ma'lumotlarni tahlil qilish funksiyalari: platforma statistik tahlil, ma'lumotlarni qidirish yoki mashinani o'rganish vazifalarini samarali bajara oladimi?

3. Ma'lumotlarni vizualizatsiya qilish vositalari: platforma diagrammalar, grafiklar va interaktiv boshqaruv paneli yaratish uchun vizualizatsiya imkoniyatlarini taqdim etadimi?

4. Ma'lumotlarni tarqatish imkoniyatlari: platforma ma'lumotlarni onlayn ma'lumotlar bazalari, interaktiv boshqaruv panellari yoki ochiq ma'lumotlar platformalari orqali nashr eta oladimi?

5. Integratsiya imkoniyatlari: platforma mavjud tizimlar va statistik tizimdagi ma'lumotlar manbalari bilan integratsiyalasha oladimi?

6. Foydalanuvchi uchun qulaylik va foydalanish qulayligi: platforma foydalanuvchi uchun qulaymi, intuitiv interfeyslar va foydalanuvchilarni qabul qilishni osonlashtiradigan funksiyalari mavjudmi?

7. Texnik qo'llab-quvvatlash va texnik xizmat ko'rsatish: platforma uzluksiz ishlashni ta'minlash uchun tegishli texnik yordam va texnik xizmatlarni taklif qiladimi?

Mavjud raqamli platformalarning xususiyatlari va imkoniyatlarini tizimli ravishda baholash orqali statistik agentliklar aniqlangan ma'lumotlarga bo'lgan ehtiyoj va talablarni qondirish uchun ularning muvofiqligi haqida tushunchaga ega bo'lishlari mumkin[8].

Statistik tizimda joriy etish uchun raqamli platformalarni tanlashda ularning tizimning o'ziga xos talablari va maqsadlariga javob berishini ta'minlash uchun ularning xususiyatlarini, funksiyalarini va imkoniyatlarini baholash juda muhimdir. Ushbu baholash har bir platformaning samarali ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish, vizualizatsiya qilish va tarqatish uchun mosligini aniqlashga yordam beradi. Baholash jarayonida quyidagi omillarni hisobga olish kerak⁹²:

1. Ma'lumot to'plash imkoniyatlari:

➤ platformaning ma'lumotlarni samarali va aniq to'plash qobiliyatini baholash.

➤ platforma onlayn so'rovlar, mobil ma'lumotlarni yig'ish yoki tashqi ma'lumotlar manbalari bilan integratsiya kabi turli xil ma'lumotlarni yig'ish usullarini qo'llab-quvvatlaydimi yoki yo'qligini ko'rib chiqish.

Ushbu baholash statistik tizimda joriy etish uchun eng mos raqamli platformalarni tanlash bo'yicha asosli qarorlar qabul qilish uchun juda muhimdir[7].

➤ platformada ma'lumotlarni tekshirish, avtomatlashtirilgan ma'lumotlarni kiritish va ma'lumotlar sifatini nazorat qilish uchun xususiyatlar taqdim etilganligini baholash.

2. Ma'lumotlarni tahlil qilish imkoniyatlari:

⁹¹ Mittal S. et al. A critical review of smart manufacturing & Industry 4.0 maturity models: Implications for small and medium-sized enterprises (SMEs) //Journal of manufacturing systems. – 2018. – T. 49. – C. 194-214.

⁹² Kamble S. S., Gunasekaran A. Big data-driven supply chain performance measurement system: a review and framework for implementation //International journal of production research. – 2020. – T. 58. – №. 1. – C. 65-86.

- statistik tizim ehtiyojlariga javob berishini ta'minlash uchun platformaning tahliliy imkoniyatlarini baholash.
 - statistik algoritmlar, ma'lumotlarni yig'ish, ma'lumotlarni o'zgartirish va analitik vositalar bilan integratsiya kabi xususiyatlarni qidirish.
 - platforma regressiya tahlili, vaqt seriyasi tahlili yoki bashoratli modellashtirish kabi ilg'or tahlil usullarini qo'llab-quvvatlaydimi yoki yo'qligini ko'rib chiqish.
 - 3. Ma'lumotlarni vizualizatsiya qilish imkoniyatlari:
 - statistik ma'lumotlarni taqdim etishda uning samaradorligini aniqlash uchun platformaning ma'lumotlarni vizualizatsiya qilish xususiyatlarini ko'rib chiqish.
 - platformaning diagrammalar, grafiklar, xaritalar yoki interaktiv asboblar paneli kabi turli xil vizualizatsiya imkoniyatlarini taqdim etishini baholash.
 - platforma vizualizatsiyani moslashtirishga ruxsat berishini, pastga tushirish imkoniyatlarini qo'llab-quvvatlashini va dinamik ma'lumotlarni taqdim etish uchun real vaqtda yangilanishlarni taqdim etishini baholash.
 - 4. Ma'lumotlarni tarqatish imkoniyatlari:
 - platformaning statistik ma'lumotlarni keng foydalanuvchilarga tarqatish qobiliyatini ko'rib chiqish.
 - platformaning ma'lumotlar almashish va hamkorlikni qo'llab-quvvatlayaptimi, xavfsiz kirish boshqaruvini ta'minlayaptimi va foydalanuvchilarga qulay ma'lumotlarni tarqatish mahsulotlarini yaratishga imkon beradimi yoki yo'qligini baholash.
 - platforma hisobotlarni yaratish, ma'lumotlarni eksport qilish yoki boshqa tizimlar bilan ma'lumotlar integratsiyasi uchun API larni taklif qilish imkoniyatlarini taklif qiladimi yoki yo'qligini baholash.
 - 5. Masshtablilik va moslashuvchanlik:
 - statistik tizimning rivojlanayotgan ehtiyojlarini qondirish uchun platformaning kengayishi va moslashuvchanligini baholash.
 - platforma katta hajmdagi ma'lumotlarga ishlov bera oladimi, bir vaqtning o'zida bir nechta foydalanuvchilarni qo'llab-quvvatlaydimi va o'zgaruvchan ma'lumotlar talablariga moslasha oladimi yoki yo'qligini o'ylab ko'rish.
 - platformaning statistik tizimda qo'llaniladigan mavjud tizimlar va texnologiyalar bilan integratsiyalashuv qobiliyatini baholash.
 - 6. Texnik qo'llab-quvvatlash va texnik xizmat ko'rsatish:
 - platforma sotuvchisi tomonidan taqdim etiladigan texnik yordam va texnik xizmatlarning mavjudligini baholash.
 - sotuvchining obro'si, qo'llab-quvvatlash so'rovlariga javob berish qobiliyati va dasturiy ta'minot yangilanishi va xatolarni tuzatish mavjudligi kabi omillarni ko'rib chiqish.
 - foydalanuvchilarni o'qitish va doimiy qo'llab-quvvatlash uchun etarli resurslarni ta'minlash uchun platformaning hujjatlari va o'quv materiallarini baholash.
- Raqamli platformalarning xususiyatlari, funksiyalari va imkoniyatlarini har tomonlama baholab, O'zbekistondagi statistika tizimi o'ziga xos ma'lumotlarga bo'lgan ehtiyoj va talablarga eng mos keladigan platformalarni tanlash bo'yicha asosli qarorlar qabul qilishi mumkin.

Xulosa va takliflar:

O'zbekiston statistik tizimda raqamli platformalarning joriy etilishini ko'rib chiqdik, raqamli platformalarning hozirgi holatini va muammolarini tahlil qildik. Shuningdek, biz raqamli platformalarning mavjud turlarini o'rganib chiqdik va o'zaro platformalarni solishtirma asosda baholadik. Bundan tashqari, biz O'zbekistondagi statistika tizimining raqamli platformalarni o'zlashtirishga tayyorligi va eng qulayini tanlash bo'yicha metodologiyasini qo'llash bo'yicha konsektlar ishlab chiqdik.

Xulosa qilib shuni aytishim mumkinki, Statistika tizimida raqamli platformalarni jadal rivojlanishi bu davlat va fuqorolar uchun qulay imkoniyat yaratib beradi. Statistika tizimida raqamli platformalarni baholash va ularni uslubiyotlarini takomillashtirish eng dolzarb muammolardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 19-fevraldagi "Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalari sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5349-son Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son "Raqamli o'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida Farmoni.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 28-apreldagi PQ-4699-son "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida" qarori.
4. Vazirlar Mahkamasi 2018-yil 31-avgustda raqamli iqtisodiyotning maqsad va vazifalarini belgilab beradigan "O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni joriy qilish va yanada rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" qarori.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 28-apreldagi PQ-4699-son "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida" qarori.
6. S.S. Gulyamov va boshqalar. Raqamli iqtisodiyotda blokcheyn texnologiyalari. T.: "Iqtisod-Moliya" nashriyoti, 2019-y. 132-137b.
7. B.A. Begalov, M.Q. Abdullayev. Raqamli iqtisodiyot. (Darslk). "Iqtisodiyot" -2023-y. 21-27b.
8. Asadullah A., Faik I., Kankanhalli A. Digital Platforms: A Review and Future Directions // PACIS. – 2018. – C. 248.
9. Ferrara E. et al. Web data extraction, applications and techniques: A survey // Knowledge-based systems. – 2014. – T. 70. – C. 301-323.
10. Hong H. et al. Understanding the determinants of online review helpfulness: A meta-analytic investigation // Decision Support Systems. – 2017. – T. 102. – C. 1-11.
11. Куликов, Л. М. Основы экономической теории: учебник для СПО / 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство Юрайт, 2018-у. 361– 371 с.
12. Лобачева, Е. Н. Основы экономической теории: учебник для СПО / 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство Юрайт, 2017-у. 509 – 516 с.
14. Иванов Ю.Н. "К вопросу преподавания СНС в экономических вузах" Вопросы статистики. Т.: – 2020. 27. № 2. – С. 85-95.

РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ВА АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ
DIGITAL ECONOMY AND INFORMATION TECHNOLOGY
ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА И ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

Электрон илимий журнал | Electronic scientific journal

Muharrirlar:
Yaxshiyev H.T.
Matxo'jayev A.O.

Musahhih:
Matxo'jayev A.O.

Tehnik muharrir:
Mirzayev J.O'.

Litsenziya AI № 2537 08.02.2022 y. Bosishga ruxsat etildi 19.10.2023.
Qog'oz bichimi 60x84 ¹/₈. Shartli bosma tabog'i 19,9. Raqamli bosma.
Adadi 50 nusxa. №16/10-2023 - sonli buyurtma.

“Zarafshon Foto” MCHJning matbaa bo'limida chop etildi.
100164, Toshkent sh., Mirzo Ulug'bek tumani, Shahriobod ko'chasi, 3-uy.

CONFERENCE "GLOBAL AND NATIONAL ECONOMIC TRENDS" 19-20 OCTOBER

1st DIRECTION: TRENDS AND PROSPECTIVE DIRECTIONS OF GLOBAL ECONOMIC DEVELOPMENT.

CONFERENCE "GLOBAL AND NATIONAL ECONOMIC

TRENDS"

19-20 OCTOBER 2023

TASHKENT STATE

UNIVERSITY OF ECONOMICS,

TASHKENT, UZBEKISTAN

ФОРУМ Parallel conferences "NEW2AN, ICFNDS and ICDSIS"

CONFERENCE "IFRS" ФОРУМ

DEVELOPMENT STRATEGY:

GLOBAL ECONOMIC TRENDS

"IFRS" НОМЛИ КОНФЕРЕНЦИЯ

CONFERENCE "GLOBAL AND NATIONAL ECONOMIC TRENDS"

TASHKENT STATE UNIVERSITY OF ECONOMICS

ЎНАЛИШ: ГЛОБАЛ ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ ВА ИСТИҚБОЛЛИ ЎНАЛИШЛАРИ. "Глобал ва миллий иқтисодиёт трендлари" номли конференция

PARALLEL CONFERENCES

"NEW2AN, ICFNDS

AND ICDSIS"

- Conditions for improvement
- Corporate Account
- Institutional problems
- Training personnel for
- Business environment
- Digital technologies in

CONFERENCE

"S" CONFERENCE "GLOBAL AND NATIONAL ECONOMIC TRENDS" 19-20 OCTOBER

+998 71 239-28-94 <http://dgeconomy.tsue.uz/>

dgeconomy_tdiu@mail.ru, dgeconomy@tsue.uz

100066, Toshkent shahri, Islom Karimov ko'chasi, 49-uy.

ФОРУМ

- Gender Equality
- Industry 4.0
- Sustainable Agricultural Development

- Digit
- Gree
- Envir
- Alter
- Artif
- digit